

Följande historik har skrivits den 30 november 1948 av **Mathias Edvard Bonns** (*Matiasas Matt*; 1878–1949). Han avslutar sin historik med orden: "Detta i korthet avfattat, men kanhända det i en framtid roar någon att se när magasinet tillkommit och huru det förvaltats".

Historik

över Malax kommuns spannmålslånemagasin.

På konungens befallning blev år 1754 Malax kommuns spannmålslånemagasin byggt såsom besparingsboda, där spannmål kunde inlämnas i säkert förvar, om någon hade överskott och under nödår därifrån uttagas. Enligt befallning byggdes magasinet 1754, men lämnades att stå oanvänt. Efter ytterligare påtryckning av regeringen beslöts å stämman den 21 oktober 1810 att iståndsätta det redan av förfäderna färdigt byggda magasinet, som blev för ändamålet byggt 56 år tidigare och nu började förfalla. Någon nytta av magasinet trodde ingen på. Alla ansåg sig själva som den bästa förvaltaren. År 1814 togs magasinet i bruk icke enbart såsom förvaringsboda av överskott av spannmål utan även såsom låneinrättning, sådan den nu är.

Byggnaden var från början inredd i endast en våning med två särskilda rum. År 1899 ansågs det, att byggnaden behövde en andra storreparation, varför all inredning borttogs och ersattes med den nuvarande. Vattentaket, som förut varit av bräder, togs även bort och nytt underlag av kantade bräder lades och täcktes med tjärfilt, vilken höll endast 20 år. Jonas Bonnäs täckte då om taket med pärtor. Detta tak varade 18 år eller till 1938, då de nuvarande cementplattorna anskaffades till ett pris av 6.746 mark 45 p, lägningskostnaderna inberäknade.

Den nya inredning, som utfördes 1899 med Mikael Hagberg som arbetsledare, var då mycket bra, men nu, då all spannmål tröskas med maskin och endast lufttorkas, motsvara inredningen ej sitt ändamål för lagring av oritorkad spannmål i de 14 m³ stora och en del ännu större lårarna. För att nu kunna lagra den spannmål som levereras, skulle magasinet nödgas torka den ånyo, vilket medförde stora omkostnader, varför jag först ville försöka med luft- och självtorkning så mycket som möjligt. För undvikande av torkningsavgifter användes ej torkrian i Övermalax.

Lårarna äro plåtbeslagna både golv och väggar, och eftersom plåten vid ombytlig väderlek blir fuktig, antogs att mögel å spannmålen uppstår därav. Därför brädfodrades alla lårar inuti med panelbräder, men detta invercade ej mycket på förhållandena. Ett nytt försök gjordes med att på alla lock göra ett stort lufthål, vilket övertäcktes med såll för att hindra odjur att intränga i lårarna. Detta förbättrade icke saken mycket. Då togs alla luckor bort och ersattes med skringaller av sållduk, men ej ens detta var tillfyllest. Då gjordes en ventil vid vardera ändan av byggnaden för att öka luftcirkulationen, men allt förblev som förut.

Det sista provet med själv- och lufttorkning har gjorts denna sommar. Vi har på försök i tre lårar tagit två hål i botten av varje och från dessa hål förenat 6 lufttrummor, gjorda av bräder med hundratals hål i varje. Dessa trummor gå från hålet i golvet upp till lårens övre kant. Nu cirkulerar luften genom låren på 6 olika ställen, och nu vänta vi på resultatet.

För erhållande av bättre ordning vid utlåning och emottagning av spannmål har jag låtit inrätta ett litet kontor med eldstad på vinden. Under dessa 134 år har förvaltningen omhändertagits av 7 personer, börjande med Markus Bonn, farfarsfar åt Johannes Ahlstedt. Han var bosatt i Bränno på Sperrings Fias gamla tomt. Under de första tiderna var magasinets lager endast c:a 20 tunnor spannmål, som bestod av råg och korn. Havrefonden anskaffades först 1909, då Isak Stoor inköpte 6.000 kg för 900 mk. Nu skulle även en vetefond behövas, då däremot rågfonden blir nästan obehövlig.

K a s s a.

På grund av den ringa omsättning magasinet hade vid starten och ända in till början av 1900-talet, kunde kassan icke växa mycket. Jag vill beröra kassans ställning endast under min förvaltningsperiod. När jag emottog uppdraget, var de kontanta medlen 17.000 mk, varav 10.000 mk lån till folkskolans kassa och 7.000 mk placerat i bank. Donationer var före min tid icke vanliga, varför kassan ostörd förvaltades förutom en summa som användes för uppförande av de gamlas hem. Skulle ej under de sista åren donationer från kassan varit så vanliga och många, skulle kassan nu varit ganska stor.

Donationerna under de sista 10 åren antecknas som följer:

Lantmannagillet	3.000 mk
Lotta Svärd	13.000 mk
Jordbruksklubben	13.500 mk
Tuberkulosföreningen	5.000 mk
Lågas brobygge	137.020 mk
Kaas brobygge	122.980 mk
Torkria i Övermalax	109.000 mk
Två st. torkskåp plus virke till Yttermalax	15.000 mk
	<u>Summa 418.500 mk</u>
Dagens kassa c:a	100.000 mk
	<u>Summa 518.500 mk</u>

Av förestående framgår, att de kontanta medlen under min förvaltningsperiod ökats från 17.000 mk till 518.500 mk eller med 501.500 mk, således över ½ miljon. Under samma tid har ytterligare betalats för utförda reparationer av magasinet samt för inköp av Orion n:o 2 havre, som måste med förlust avyttras.

Enligt bokslutet den 1.1. 1948 hade magasinet följande tillgångar:

Behållning till 1948:

Spannmål, utlånat med skuldsedlar:

	Råg	Korn	Havre
	132 hl	340 hl	485 hl
Lager i magasinet	<u>141 hl</u>	<u>181 hl</u>	<u>219 hl</u>
	273 hl	521 hl	704 hl

sammanlagt 1.498 hl spannmål.

Penningmedel:

Obligationer	Mk 35.000:-
Depositioner i bank	<u>270.212:-</u>
	<u>Summa Mk 305.212:-</u>

Jag får även framhålla, att under samma tid har det icke förekommit mer än en enda avskrivning på 1 hl 13 l havre, vilket en finsktalande, som reste från orten, var skyldig. Därtill har ett tiotal hl avförts från handlingarna på grund av grobarhetens ringa procent. Spannmål har alltid funnits i lager, så att ingen som anskaffat föreskriven säkerhet, behövt gå från magasinet med tomma säckar.

Detta i korthet avfattat, men kanhända det i en framtid roar någon att se när magasinet tillkommit och huru det förvaltats.

På grund av ålder och sjukdom anhålles om befrielse från uppdraget.

Malax den 30 november 1948.

Mathias Edvard Bonns

FORVALTAREN FÖR
MALAX KOMMUNS
Spannmålsmagasin